

**СПРАВА «ФОНД «БАТЬКІВСЬКА ТУРБОТА»
ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF BATKIVSKA TURBOTA FOUNDATION v. UKRAINE)**

(Заява № 5876/15)

Стислий виклад рішення від 09 жовтня 2018 року

У 2002 році заявник та заснований ним Центр соціальної реабілітації «Ковчег» (далі — Центр) для педагогічної та психологічної реабілітація дітей віком від 6 до 18 років, які опинилися у складних життєвих обставинах, придбали частину Санаторію у підприємства «Укрпрофоздоровниця» (далі «УПО»), створеного Федерацією профспілок України (далі — Федерація) та Фондом соціального страхування України для управління майном, яке належало Федерації. Право власності на придбане майно заявник зареєстрував згодом. Федерація отримала це майно ще у 1990 році внаслідок припинення існування Радянського Союзу, а її право власності на це майно було підтверджено рішенням Вищого арбітражного суду України (далі — ВАСУ) від 1997 року.

У 2011 році прокурор в інтересах Фонду державного майна України подав позов до Господарського суду м. Києва проти «УПО», заявника та Центру, вимагаючи визнання договору купівлі-продажу майна від 2002 року недійсним та стверджуючи, що продане майно належало державі та ніколи не передавалось з державної власності у власність «УПО». Суд задовольнив позов прокурора, дійшовши висновку, що у 1960 році Українська Радянська Соціалістична Республіка передала санаторії і будинки відпочинку, включаючи спірне майно, профспілкам у користування, а не у власність. Отже, на момент створення «УПО» у 1991 році спірне майно перебувало у власності держави, а не Федерації. Суд відхилив посилання «УПО» на рішення ВАСУ від 1997 року.

Заявник подав апеляційну скаргу, стверджуючи, що він був добросовісним покупцем та додатково витратив кошти на реконструкцію придбаного майна. У 2014 році апеляційний суд задовольнив позов заявника. Вищий господарський суд України (далі — ВГСУ) скасував рішення апеляційної інстанції, встановивши, що спірне майно належить державі. Верховний Суд України відмовив заявнику у задоволенні заяви про перегляд постанови ВГСУ.

У 2018 році право власності на спірне майно було зареєстровано за державою.

До Європейського суду з прав людини (далі — Європейський суд) заявник скаржився за статтею 1 Першого Протоколу Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) на визнання судами недійсним його права власності на майно в результаті непередбачуваного застосування ними національного законодавства, а також накладення на нього непропорційного тягаря у зв'язку з таким втручанням держави у його майнові права.

Розглянувши скарги заявника, Європейський суд зазначив, що будь-яке втручання держави у мирне володіння майном повинно бути законним, що означає вжиття або застосування будь-якого заходу тільки на основі норм національного законодавства, яке загалом має бути чітким та передбачуваним у практичному застосуванні. Відсутність в Україні національного законодавства, яке б чітко регулювало правовий статус майна всесоюзних громадських організацій колишнього Радянського Союзу, розташованого на території України, призвело до різних висновків, яких дійшли суди у цій справі, а також інших подібних справах. У зв'язку з цим Європейський суд вказав, що має серйозні сумніви щодо того, чи відповідало оскаржуване заявником втручання вимогам законності відповідно до Конвенції.

Європейський суд зауважив, що у цій справі вагомим питанням є пропорційність втручання у майнові права заявника, та пов'язане з цим питання «суспільного інтересу», яким державні органи намагалися обґрунтувати свої дії. Європейський суд звернув увагу, що державі було відомо або мало бути відомо про договір купівлі-продажу майна від 2002 року та про реєстрацію заявником свого права власності на придбане майно, однак прокурором це не оскаржувалося протягом дев'яти років. Водночас прокурор у своєму позові до суду у 2011 році обмежився лише загальним доводом про відновлення права держави на спірне майно, не пояснивши, яким чином інтереси держави у цьому майні відповідали «суспільному інтересу». На додаток, після отримання у 2011 році рішення на свою користь, яке Верховний Суд України у 2014 році залишив без змін, держава не одразу зареєструвала своє право власності на майно, а зробила це тільки у 2018 році. Європейський суд зазначив, що він не переконаний, що визнання недійсним права власності заявника на спірне майно було єдиним можливим для держави засобом відновлення своїх прав на це майно.

Крім того, сторони у цій справі не заперечували, що законність права власності заявника на придбане майно була належним чином перевірена та підтверджена органами державної реєстрації. У зв'язку з цим Європейський суд зауважив, що допущені державними органами влади помилки та недоліки не повинні виправлятися за рахунок зацікавлених осіб.

У контексті викладеного Європейський суд дійшов висновку, що втручання у майнові права заявника, на додаток до серйозних сумнівів щодо законності такого втручання, наклало на заявника непропорційний тягар з огляду на визнання недійсним його права власності на добросовісно придбане ним майно, та констатував порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

Щодо присудження заявнику справедливої сатисфакції, Європейський суд зауважив, що це питання не готове до вирішення та відклав його.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Оголошує* заяву прийнятною;

2. *Постановляє*, що було порушено статтю 1 Першого протоколу до Конвенції;

3. *Постановляє*, що питання застосування статті 41 Конвенції не готове до вирішення; відповідно,

(а) відкладає розгляд цього питання в цілому;

(б) запрошує Уряд і заявника подати у тримісячний строк з дати набуття цим рішенням статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції свої письмові зауваження з цього питання і, зокрема, повідомити Суд про будь-яку угоду, якої вони можуть дійти;

(с) відкладає подальший розгляд цього питання і делегує Голові палати повноваження вирішити його за необхідності.»